

SXEDIO.799

18.8.1964: Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΡΙΒΑΣ ΑΝΑΛΥΕΙ ΩΣ ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ ΑΣΔΑΚ ΤΙΣ ΜΑΧΕΣ ΤΗΣ ΤΗΛΛΥΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΡΑΟΥΦ ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΣΤΑ ΚΟΚΚΙΝΑ ΕΝΩ ΣΗΜΕΙΩΝΕΙ ΟΤΙ ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΕΧΑΣΑΝ ΤΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΝΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΟΥΝ ΕΝΑ ΑΠΟΡΘΗΤΟ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΚΑΝΤΟΝΙΟ

Στις **18** Αυγούστου, σαν κόπασε η θύελλα, ο Στρατηγός Γεώργιος Γρίβας, θεώρησε καλό να ενημερώσει τον Κυπριακό λαό για τα αποτελέσματα της επιχείρησης στην Τηλλυρία και τους λόγους που ώθησαν την ηγεσία να διατάξει την πραγματοποίησή της.

Είπεν ότι με το προγεφύρωμα που είχαν δημιουργήσει οι Τούρκοι και οι αποβιβασθέντες γιουρούκηδες (άτακτοι) και οι άνδρες του τακτικού στρατού της Τουρκίας είχαν ως κύριο σκοπό να προωθηθούν και να ενωθούν με τη Λεύκα και από εκεί διά της Μόρφου να αποκτήσουν εδαφική συνοχή με το λεγόμενο καντόνιο Λευκωσίας-Κιόνελλι, ώστε να αποκόψουν από το Νότο τη βόρεια περιοχή της Κύπρου και να επιβάλουν το διαμελισμό.

Ανέφερε ο Στρατηγός σε γραπτή του δήλωση:

"Όλοι θα αντελήφθητε τη σημασία της καταλήψεως του τουρκικού προγεφυρώματος Μανσούρας-Κοκκίνων. Η προσοχή όμως τελευταίως εστράφη εις τας απωλείας εκ των ανάνδρων τουρκικών αεροπορικών βομβαρδισμών, τας οποίας μία προπαγάνδα απαισιοδοξίας ανεβίβαζεν εις εκατοντάδας νεκρών και χιλιάδας τραυματιών ενώ οι συνολικάί απώλειαι καθ' όλην τη νήσον εκ των μαχών και των αεροπορικών βομβαρδισμών κατά αμάχου πληθυσμού ανέρχονται εις **53** νεκρούς και **125** τραυματίας.

Σκοπός της σημερινής συναντήσεως μας είναι να αναπτύξω την σημασίαν της καταλήψεως του τουρκικού προγεφυρώματος της Μανσούρας από στρατιωτικής απόψεως και να αφήσω να εξαγάγη έκαστος τας εκ τούτου πιθανάς πλατιάς επιπτώσεις.

Η περιοχή Μανσούρας-Κοκκίνων επελέγη υπό των

Τούρκων διά την δημιουργίαν τουρκικού προγεφυρώματος και είτα ανεξαρτήτου τουρκικού καντονίου διά τους ακολούθους λόγους:

Είχε καθαρώς αμιγή τουρκικόν πληθυσμόν, ενισχυθέντα και διά τουρκοκυπρίων εξ εγγύς μικτών χωρίων.

Εχει προβλήτα διά προσδεσιν μικρών πλοίων και ως εκ τύτου προσφέρεται δι' εκφόρτωσιν υλικού και αποβίβασιν ανδρών εκ Τουρκίας, οπόθεν απέχει περί τα **50** μίλια.

Το ορεινόν του εδάφους και η διαμόρφωσις του, εν σχήματι πετάλου, με το άνοιγμα προς την θάλασσαν εχάρασσε μιαν φύσει ισχυράν τοποθεσίαν εκτάσεως περί τα **15** τετραγωνικά μίλια και με δεσπόζοντα σημεία προς το ημικυκλικόν τμήμα τα υψώματα Λωρόβουνο και Ακόνι. Το προγεφύρωμα τούτο ήτο δυνατόν να αποτελέση την βάσιν εξορμήσεως μιας μεγάλης τουρκικής μονάδος. Η τοποθεσία ήτο ισχυρώς οργανωμένη με έργα εκ μπετόν αρμέ και χαρακώματα δι' ορθίως βάλλοντα. Επί πλέον ανατολικώς του προγεφυρώματος τούτου είχε σχηματισθή εν μικρόν προγεφύρωμα του Λιμνίτη, το οποίον παρημπόδιζε πάσαν κίνησιν τμημάτων μας εξ ανατολών προς δευσμάς. Ούτω ενισχύσεις μας διά την περιοχίν Μανσουράς έφθانون πολύ αργά, διότι ηναγκάζοντο να ακολουθήσουν δρομολόγια επιμηκέστερα.

Οι Τούρκοι χρησιμοποιούντες το προγεφύρωμα τούτο ως βάσιν θα ηδύναντο είτε δι' αναλήψεως σοβαράς πολεμικής ενεργείας είτε και διά τμηματικής προωθήσεως του να ενώσουν τούτο μετά του μικρού προγεφυρώματος Λιμνίτη και εκείθεν της περιοχής Λεύκας οπότε μία έκτασις **200** περίου χιλιομέτρων περίπου, θα ήτο υπό τον έλεγχον των, με δυνατότητας μετέπειτα ενεργείας προς την κατεύθυνσιν Μόρφου- Λευκωσίας οπότε θα ηνούντο με το τουρκικόν διαμέρισμα Λευκωσίας- Κιόνελλι- Αγύρτας και θα εξήρθωναν από νότου την τοποθεσίαν Κηρηνειας. Η διχοτόμησις τότε θα συνετελείτο, αλλά και ολόκληρος η Κύπρος θα απειλείτο.

Τας σκέψεις μου αυτές στηρίζω επί τωνακολούθων.

α). Υπήρχον άφθονα πυρομαχικά και υλικόν εις το προγεφύρωμα. Φειδῶ πυρομαχικῶν δεν εγένετο κατά τη μάχη. Εις **40** άνδρας (περιοχη Αγ. Θεοδώρου) αντιστοιχουν **4** όλμοι, **4** μπαζούκας και ικανός αριθμός αυτομάτων Μπρεν. Ο οπλισμός ήτο αμερικανικής προελεύσεως. Εκ της περιοχής αυτής οπλισμός διωχετεύετο εις ολόκληρον την Κύπρον.

β). Εις επιστολήν της ηγεσίας Κοκκίνων-Μανσούρας ευρεθείσαν επί του ζεύγους Μάρλεϋ διειτυπούτο ότι αντικειμενικός σκοπός της Τουρκικής ηγεσίας ήτο η συνεχώς ισχυροποίησης εις το προγεφύρωμα Μανσούρας και η επέκτασις τούτου μέχρι σημείου ώστε τούτο να ενωθή με την Λεύκαν δημιουργουμένου ούτω περογεφυρώματος βάθους **10-12** μιλίων και εύρους **25-30** μιλίων.

γ). Ο συνολικός αριθμός των αφιχθέντων εκ Τουρκίας και παραμεινάντων εις την περιοχήν ανήρχετο εις **450**. Αι αφίξεις εκ Τουρκίας συνεχίσθησαν με μεγαλυτέραν συχνότητα περί το τέλος Ιουλίου. Πλέον τούτων δέον να υπολογισθούν οι στρατευθέντες εντοπίως. Υπολογίζεται ότι η συνολική δύναμις των αμυνθέντων του προγεφυρώματος ανήρχετο εις **1,300** περίπου.

δ). Εκ των κατασχεθέντων εγγράφων προκύπτουν τα ακόλουθα: Την **1.8.1964** αφίχθησαν εις την περιοχήν οι Ντενκτάς και Ομερ Σαμή Κοσάρ, εις συνταγματάρχης και εις ανθυπολοχαγός. Ομοίως αφίχθησαν και **12** πυροβόλα άνευ οπισθοδρομήσεως.

Την **13.8.1964** ανεμένετο η άφιξις τουρκικού στρατού.

Την **7.8.1964** κατόπιν τουρκικής προκλήσεως και προσβολής των τμηάτων μας, επί του υψώματος ΑΚΟΝΙ όπου απωλέσαμεν, **4** άνδρας και είχαμεν τραυματίας ο αγών εγενικεύθη. Η εχθρική τοποποθεσία εσφυροκοπήθη μέχρις επελεύσεως του σκότους και μικραί προελάσεις επετεύχθησαν την πρωίαν της **8ης** τρεχ. διεσπάσθη η εχθρική τοποθεσία και τα οχυρά της

έπιπτον το εν μετά το άλλο εις χείρας των στρατιωτών μας.

Την **16.30** ώραν επρόκειτο να γίνη η εξόρμησις διά την κατάληψιν του πέριξ των Κοκκίνων υπολειφθέντος εδάφους περιπου **2** τετραγωνικών χιλιομέτρων, οπότε επενέβη η εχθρική αεροπορία, η οποία έβαλε συνεχώς εναντίον των καταληφθεισών υφ' ημών θέσεων διά ροκετιών βομβών και πολυβολισμών. Ευρέθημεν εν τω μέσω της κόλασεως αυτής του πυρός και εθαύμασα την γενναιότητα των ανδρών των ταγμάτων μας. Νεοσύλλεκτοι μόλις **20 -30** ημερών επολέμησαν ως παλαίμαχοι πεπειραμένοι στρατιώτες και όχι μόνον κατέλαβον ισχυροτάτας θέσεις του εχθρού αλλά και αντέσχον εις τον εχθρικόν αεροπορικόν βομβαρδισμών. Ουδείς των στρατιωτών τούτων εγκατέλειψε την θέσιν του

Πρέπει να αποδώσωμεν τον οφειλόμενον έπαινον εις τους αξιωματικούς και οπλίτας, οι οποίοι μετέσχον των μαχών αυτών. Η Κύπρος πρέπει να σεμνύνεται διά τα τέκνα της. Είμαι παλαίμαχος στρατιώτης. Είναι μια από τας σπανίας περιπτώσεις καθ' ην αντίκρυστα γενναιότητα. Δεν υπήρξε λιποψυχία από ουδένα. Οι άνδρες μιας μονάδος είχαν να πούν ύδωρ από **24** ωρών και όμως προχώρουν ακάθεκτοι.

ΤΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ

α. Από στρατιωτικής πλευράς: Επαυσε μια σοβαρωτάτη απειλή. Οι Τούρκοι της Τουρκίας ουσιαστικώς είχαν διενεργήσει απόβασιν και ευρίσκοντο επί Κυπριακού εδάφους. Εντός ολίγου θα έπρεπε να αναμένωμεν όπως εμφανίζεται εκ των εις χείρας σας τουρκικών εγγράφων αποβίβασιν και στρατευμάτων τακτικού στρατού, οπότε θα διεξήγοντο φονικώτεροι μάχαι. Πλην τούτου, το προγεφύρωμα τούτο ήτο η μόνη των ελεγχομένων εντός της Κύπρου υπό των Τούρκων περιοχή, η οποία ηδύνατο να ανεφοδιασθή εκ Τουρκίας διά θαλάσσης. Διά τον λόγον τούτον, καθώς και άλλους ούτε εξέθεσα η στρατιωτική αξία τούτου είναι ανωτέρα της τοιαύτης περιοχής

Κιόνελλι-Αγύρτας-Αγ. Ιλαρίωνος. Σήμερα δεν υπάρχει το περογεφύρωμα, διότι το εναπομείναν περί των Κοκκίνων είναι δι' ημάς ως να μη υφίσταται. Παρεμείναμεν εις τας θέσεις μας, σεβόμενοι την απόφασιν του Συμβουλίου Ασφαλείας περί καταπαύσεως του πυρός.

β). Από πολιτικής πλευράς: Εχάθη πάσα ελπίς των Τούρκων να δημιουργήσουν εκεί εν απόρθητον ανεξάρτητον καντόνιον με πολιτικήν και στρατιωτικήν ηγεσίαν, την οποία είχαν ήδη ετοιμήν εντός αυτού.

Ετεινάμεν εις τους Τούρκους την χείρα δι' ειρηνικήν συμβίωσιν. Δυστυχώς θα εύρομεν ανταπόκρισιν. Ελπίζομεν νυν να έχουν αντιληφθή ότι διά βιαίων μέσων δεν είναι δυνατόν να επιτευχθή λύσις, διότι ο ελληνικός κυπριακός λαός δεν πτοείται αλλ' είναι αποφασισμένος να αμυνθή. Επιθυμούμεν και ευχόμεθα ειρηνικήν λύσιν.